

C-300/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. május 10.

A kérdést előterjesztő bíróság:Juzgado de Primera Instancia n.º 8 de Donostia – San Sebastián
(donostiai – San Sebastián-i 8. sz. elsőfokú bíróság, Spanyolország)**Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:**

2023. április 27.

Felperes:

NB

Alperes:

Kutxabank, S. A.

Az alapeljárás tárgya

Jelzáloghitel-szerződés olyan feltételének tisztességtelen jellege és a szerződésbe nem átlátható módon történő beillesztése miatti semmissége megállapítása iránti kérelem, amelynek értelmében a változó kamatokat a jelzáloghitel-referenciamutató (a továbbiakban: IRPH) alapján számítják ki.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Fogyasztóvédelem – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv értelmezése – A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott

tisztességtelen feltételek – Jelzáloghitel-szerződés – Változó kamatláb – Jelzáloghitel-referenciamutató (IRPH) – Az átláthatósági követelmény nemzeti bíróság általi vizsgálata – A feltétel tisztességtelen jellege megállapításának következményei

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Tekintettel arra, hogy a Banco de España (nemzeti bank, Spanyolország) ugyanabban az 1994. július 22-i Circular 5/1994-ben (5/1994. sz. körlevél), amellyel az IRPH-kamatlábakat bevezette a spanyol jelzáloghitel-piacra, arra is figyelmeztetett, hogy azok pusztán közvetlen használata a jelzáloghitel ügylet esetében alkalmazott THM-nek a piacon alkalmazott THM fölé helyezését jelentené, és hogy ennek elkerülése érdekében szükséges a megfelelő negatív kamatfelár beépítése, e figyelmeztetés figyelmen kívül hagyása és e negatív kamatfelár beépítésének a mellőzése a 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében említett, a jóhiszeműség követelményével ellentétben fennálló egyenlőtlenség előidézésének egyik formájaként értelmezhető-e?
- 2) Az a tény, hogy a pénzügyi intézetek – a Banco de España előírásának megfelelően – csak olyan esetekben alkalmaznak negatív kamatfelárat, csökkentési együtthatót vagy IRPH százalékos arányt, amikor a jelzáloghitel-szerződések védett lakás vásárlására irányulnak, és a közigazgatási szervek felügyelete alatt állnak, ezzel szemben nem alkalmazzák az említett negatív kamatfelárat, csökkentési együtthatót vagy IRPH százalékos arányt, ha a felvett jelzáloghitel piaci áron történő ingatlanvásárlásra irányul, és nem áll közigazgatási szervek felügyelete alatt, a 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében említett, a jóhiszeműség követelményével ellentétben fennálló egyenlőtlenség előidézése egyik formájának minősülhet-e?
- 3) Ha tisztességtelennek nyilvánították a jelzáloghitel-ügyletek esetében alkalmazott THM azon elemeit, amelyeket a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH hónapról hónapra történő meghatározásához használtak, mint például a szerződéskötési díj vagy az eladó vagy szolgáltató számára fizetendő egyes költségek, ellentétes-e a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével a tisztességtelennek nyilvánított feltételek alkalmazásával nyert adatok alapján hónapról hónapra meghatározott, takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t tartalmazó feltétel érvényességének fenntartása?
- 4) Ellentétes-e a Bíróság 2020. március 3-i C-125/18. sz. ítéletének 51., 52., 54. és 55. pontjával a spanyol Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által kialakított, hasonló olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a nemzeti bíróságnak az e pontokban előírt vizsgálatok és ellenőrzések elvégzése nélkül úgy kell tekintenie, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben szereplő, az IRPH

jelzálog-kamatláb tartalmazó feltétel átláthatóságának vizsgálatát minden esetben felülírja az, hogy e jelzálog-kamatláb meghatározása szerepel a *Boletín Oficial del Estadóban* (állami hivatalos lap; a továbbiakban: BOE), konkrétan a Banco de España 5/1994. számú, a BOE 1994. augusztus 3-i 184. számában a 25.106–25.111. oldalakon közzétett körlevelében, amely adatok a fogyasztó előtt nem ismertek?

- 5) A változó kamatozású jelzáloghitel-szerződésbe beillesztett olyan feltétel átláthatósági követelményének való megfelelés érdekében, amely az ügyleti kamatot az IRPH-hoz hasonló hivatalos mutatóval fejezi ki, és amely a kiszámításának sajátosságai miatt nem kizárólag az ügyleti kamatot tükrözi, amiért is más mutatókkal való összehasonlítása érdekében egy bonyolult számítású kamatfelár van szükség, illetve a fogyasztó tekintetében a banki díjak részben kettős megfizetésének esetleges kockázatát vonja maga után, úgy kell-e értelmezni a 93/13/EGK irányelv 5. cikkét, hogy azzal ellentétes az olyan szabályozás vagy ítélkezési gyakorlat, amely lehetővé teszi az eladó vagy szolgáltató számára, hogy a szerződésbe ne foglalja bele, vagy a szerződés megkötése előtt kellő időben ne nyújtsa kifejezetten a fogyasztónak az alábbi információkat:
- a. a referencia-kamatláb nem csak az ügyleti kamatot, hanem a díjakat is kifejezi;
 - b. az ezzel járó konkrét árnövekedés;
 - c. e növekedés ellensúlyozására alkalmaz-e negatív kamatfelárat a referencia-kamatláb különbözetére,

mindezt azzal a céllal, hogy a fogyasztó valóban összehasonlíthassa a különböző lehetséges referencia-kamatlábakat, és megtudhassa, részben kettős díjfizetést vállal-e és milyen mértékben a megkötendő szerződésben, és ha igen, akkor azt meg tudja támadni?

- 6) Ellentétes-e az Európai Bizottság 2018. május 31-i 57. észrevételével, a főtanácsnok 2019. szeptember 10-i indítványának 2a. és 125a. pontjával, valamint a Bíróság 2020. március 3-i C-125/18. sz. ítéletének 51., 52., 54. és 55. pontjával a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által kialakított, hasonló olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a szerződő eladó vagy szolgáltató teljes mértékben mentesül a fogyasztónak az IRPH jelzálog-kamatláb kiszámítási módszere működéséről és az abból eredő gazdasági következményekről való tájékoztatása iránti felelőssége alól, és ezt a felelősséget magára a fogyasztóra ruházza át, akinek – pénzügyi ismeretei hiányában – magának kell ezen információt fellelnie oly módon, hogy megkeresi és értelmezi a BOE-ban közzétett fogalom meghatározást, amely nem tartalmaz kifejezett rendelkezést a kamatfeláraknak és költségeknek a vitatott mutatóba történő beépítéséről, amely körülményt magának a fogyasztónak kell felismernie azáltal, hogy tudja: e

jelzálog-kamatlábát a referenciaügyletek THM-jeinek átlaga alapján határozzák meg havonta?

- 7) Összeegyeztethető-e a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatával – amely szerint a fogyasztó a tájékoztatás tekintetében hátrányos helyzetben van azzal az eladóval vagy szolgáltatóval szemben, akivel szerződést köt –, valamint a főtanácsnok 2019. május 10-i indítványának 2. pontjával – amely szerint az átlagos fogyasztó gyakran nem képes megérteni bizonyos fogalmakat, így például a (rögzített vagy változó) „kamatláb”, a „referenciamutató” vagy a „teljes hiteldíjmutató” (THM) fogalmát, és különösen az e fogalmak közötti különbséget, illetve ugyanez a helyzet nem csupán a változó kamatlábak, hanem az ezen kamatlábak kiszámításának alapjául szolgáló hivatalos jelzáloghitel referenciamutatók és THM-ek működését vagy kiszámítását illetően is – a Bíróság C-125/18. sz. ítélete 53. és 56. pontjának olyan értelmezése, amely szerint az IRPH fogalom meghatározásának a BOE-ban történő pusztán közzététele lehetővé teszi a szerződő fogyasztó számára annak megismerését, hogy az IRPH magában foglalja az intézetek által alkalmazott kamatfelárat és költségeket?
- 8) Ellentétes-e a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatával – amely szerint a fogyasztó a tájékoztatás tekintetében hátrányos helyzetben van azzal az eladóval vagy szolgáltatóval szemben, akivel szerződést köt –, valamint a főtanácsnok 2019. szeptember 10-i indítványának 2. pontjával a Bíróság C-125/18. sz. ítélete 53. és 56. pontjának olyan értelmezése, amely szerint a fogyasztó a BOE-ban közzétett fogalom meghatározás alapján tudatában lehet annak, hogy az IRPH jelzálog-kamatláb kamatfelárat és költségeket tartalmaz, amikor ehhez az szükséges, hogy az említett fogyasztó tudatában legyen, hogy mi a THM és mit fejez ki, hogy megértse azt, hogy a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-nak a THM-ek egyszerű átlaga alapján történő meghatározása miatt az IRPH szükségszerűen tartalmazza az intézetek által alkalmazott díjakat, kamatfelárat és költségeket?
- 9) Teljes és feltétel nélküli-e az eladó vagy szolgáltató azon kötelezettsége alóli – a Bíróság 2021. november 17-i C-655/20. sz. végzésében megállapított – mentesítése, hogy foglalja bele a szerződésbe a változó kamat számítására szolgáló referenciamutató teljes fogalom meghatározását, és adja át az említett mutató korábbi alakulásáról szóló tájékoztatót, vagy épp ellenkezőleg, attól függ, hogy a szerződő fogyasztó az eladó vagy szolgáltató által nyújtott hiteles tájékoztatás alapján már meg tudja-e érteni a vitatott mutató kiszámítási módszerének működését annak érdekében, hogy pontos és érthető szempontok alapján képes legyen a pénzügyeire gyakorolt, lehetségesen jelentős gazdasági következmények mérlegelésére?
- 10) Kiterjed-e ez a mentesítés azokra az esetekre is, amikor a szerződéskötés időpontjában hatályos nemzeti jogszabályok előírják a változó kamat kiszámítására szolgáló referenciamutató teljes fogalom meghatározásának és

az említett mutató korábbi alakulásáról szóló tájékoztatónak a szerződésbe történő belefoglalását?

- 11) Mivel a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK irányelvet kell alkalmazni, olyan lényeges információk kihagyása az eladó vagy szolgáltató részéről, mint az IRPH-k kiszámítási módszerének különleges működése, az IRPH-knak a referenciaügyletek THM-jei alapján történő meghatározása, ami az átlagos kamatfeláraknak, továbbá az említett ügyletek átlagos díjainak és költségeinek névértékébe való beépítését eredményezi, az IRPH-k Euribort állandóan meghaladó alakulása a létrehozásuk óta eltelt valamennyi évben, valamint a Banco de España által a negatív kamatfelár beépítésének szükségességéről a pénzügyi intézeteknek annak érdekében adott azon figyelmeztetés, hogy az ügylet esetében alkalmazott THM ne haladja meg a piacon alkalmazott THM-et, megtévesztő gyakorlatnak tekinthető-e az említett irányelv 7. cikkének fényében?
- 12) Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság azon következtetésre jut, miszerint az eladó vagy szolgáltató által folytatott gyakorlat a 2005/29/EK irányelv fényében megtévesztő volt, közvetlenül úgy kell-e tekinteni, hogy az eladó vagy szolgáltató magatartása a 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében említett, a jóhiszeműség követelményével ellentétben fennálló jelentős egyenlőtlenséget idéz elő, vagy ellenkezőleg, összeegyeztethető az, hogy az eladó vagy szolgáltató a 2005/29/EK irányelv vonatkozásában megtévesztő módon, a 93/13/EGK irányelv szerint pedig jóhiszeműen jár el?
- 13) Ellentétes-e a tényleges érvényesülés elvével a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által kialakítotthoz hasonló olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésbe beillesztő feltétel átláthatósága hiányának megállapítását követően nem alkalmazhatók visszamenőleges hatállyal a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvény egységes szerkezetbe foglalt szövegének 83. cikkében és az 1998. április 13-i Ley 7/1998, sobre condiciones generales de la contratación (az általános szerződési feltételekről szóló 7/1998. sz. törvény) 5. cikkének (5) bekezdésében foglalt rendelkezések, így az egyazon tisztességtelen feltétellel szembeni védelem két szintje jön létre: egyik az e módosítás előtt, a másik pedig az azt követően szerződést kötő fogyasztók vonatkozásában?
- 14) Ellentétes-e a tényleges érvényesülés elvével a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által kialakítotthoz hasonló olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely szerint a szerződésben szereplő árra vonatkozó olyan feltétel, mint a küszöbkitetés átláthatóságának hiánya, e feltétel tisztességtelen jellegét vonja maga után, mivel megtévesztő elemet

- tartalmaz, míg a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t a szerződésbe beillesztő, a szerződésben szereplő árra szintén hatással bíró feltétel átláthatóságának hiánya nem vonja maga után e feltétel tisztességtelen jellegét?
- 15) Ellentétes-e a Bíróság 2013. március 14-i C-415/11. sz. ítéletének 69. pontjával, valamint a „jóhiszeműség követelményével ellentétben” fennálló egyenlőtlenség fogalmával a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által kialakítotthoz hasonló olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely illogikusnak ítéli annak fenntartását, hogy az eladó vagy szolgáltató nem jóhiszeműen járt el, amikor egy hivatalos, a Banco de España által szabályozott és a közigazgatási szervek által a védett lakásokra vonatkozó terveikben szokásosan használt jelzálog-kamatlábát alkalmazott, így az eladónál vagy szolgáltatónál minden esetben anélkül állapítja meg a jóhiszeműség fennállását, hogy vizsgálni kellene, hogy az eladó vagy szolgáltató úgy érthette-e, hogy a fogyasztó – amennyiben méltányos és tisztességes bánásmódban részesült volna – egyedi tárgyalás keretében elfogadta volna a vitatott feltételt?
- 16) A takarékpénztárakra vonatkozó IRPH jelzálog-kamatlábának a szerződésbe a díjazás meghatározása céljából történő beillesztésével kapcsolatos jogvita keretében úgy kell-e értelmezni a Bíróság 2013. március 14-i C-415/11. sz. ítéletének 69. pontját, hogy a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató érthette-e úgy, hogy a fogyasztó – mivel értette a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH kiszámítási módját, ismerte a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-nak legalább a szerződéskötést megelőző két évben bekövetkezett alakulását, és tájékoztatták őt arról, hogy a Banco de España 5/94. sz. körlevelében figyelmeztetett a negatív kamatfelár beépítésének esetleges szükségességéről, amely figyelmeztetésről a fogyasztó nem gondolta, hogy figyelembe kell vennie – egyedi tárgyalás keretében elfogadta volna a kérdéses feltételt?
- 17) A takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésbe beillesztő feltétellel kapcsolatban a Bíróság 2017. január 26-i C-421/14. sz. ítéletének 67. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a nemzeti bíróságnak a jóhiszeműség követelményével ellentétben fennálló egyenlőtlenség meglétének értékelése érdekében össze kell hasonlítania az említett IRPH kiszámítási módját a túlnyomórészt alkalmazott Euribor kamatláb meghatározásához használt módszerrel és az ebből eredő, azonos összegű és futamidejű hitelek tényleges kamatlábaival?
- 18) A takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésbe beillesztő feltétellel kapcsolatban, valamint a jóhiszeműség követelményével ellentétben fennálló egyenlőtlenség fennállásának a 2017. január 26-i C-421/14. sz. ítélet 67. pontja szerinti értékelése szempontjából lényeges-e az a körülmény, hogy az Euribor kamatláb meghatározásából eredő tényleges kamatláb azt az

- árat fejezi ki, amelyen az intézetek megszerzik a később az ügyfeleknek hitelezett pénzt, tekintettel arra, hogy a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH meghatározásából eredő tényleges kamatláb – amely mindig magasabb – az azon ügyfelek által kifizetett teljes költséget fejezi ki, akiknek a takarékpénztárak meghitelezték ezt a pénzt?
- 19) Ellentétes-e a 93/13/EGK irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével, hogy azt követően, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésbe a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH jelzalog-kamatlábát beillesztő feltételt tisztességtelennek nyilvánították, és a szerződés e feltétel kihagyásával nem teljesíthető, e feltételt a 2013. szeptember 27-i Ley 14/2013 de apoyo a los emprendedores y su internacionalización (a vállalkozók és nemzetközivé válásuk támogatásáról szóló 14/2013. sz. törvény) 15. kiegészítő rendelkezésnek megfelelően helyettesítik, amely helyettesítés ugyanazon egyenlőtlen helyzetnek az eladó vagy szolgáltató javára történő fenntartásához vezetne, amelyet a nemzeti bíróság arra való tekintettel semmisített meg, hogy e kiegészítő szabály a mutató ellentmondástól mentes helyettesítésére irányult, és azt célozta, hogy e helyettesítés ne változtassa meg az említett mutató megszüntetése előtt fennálló helyzetet?
- 20) Tekintettel arra, hogy a Banco de España szerint a megfelelő negatív kamatfelár beépítése a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH jelzalog-kamatlábbal szemben felhozható valamennyi kifogást semlegesítette volna, úgy kell-e értelmezni a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság a szerződés semmisségének elkerülése, valamint a szerződésnek olyan szerződéssé való átalakítása érdekében, amelyet a Banco de España figyelmeztetése alapján kellett volna kötni, a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t a szerződésbe beillesztő feltétel tisztességtelennek nyilvánítását követően visszamenőleges hatállyal, a jogosulatlanul levont, kamatokkal növelt összegnek a fogyasztó számára történő visszatérítése mellett helyettesíti a beépített kamatfelárral azzal a negatív kamatfelárral, amelyet a szerződéskötéskor be kellett volna építeni?
- 21) Ellentétes-e a 93/13/EGK irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésbe a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH jelzalog-kamatlábát beillesztő feltétel tisztességtelennek, és a szerződésnek az említett feltétel törlése utáni hatályban maradása lehetetlensége miatti semmisnek nyilvánítását követően beállnak a polgári törvénykönyv 1303. cikkének joghatásai, ami a jogsértő számára a hitel teljes, a szerződésben meghatározottnál magasabb, a hitel teljes összegére a szerződés első napjától alkalmazandó törvényes kamatokkal növelt összegének visszatérítése miatt előnyös?
- 22) Tekintettel arra, hogy az eladó vagy szolgáltató által előírt, meg nem tárgyalt általános szerződési feltételekből álló szabványszerződésről van szó, illetve

arra, hogy kizárólag az eladó vagy szolgáltató felelőssége, hogy az ár lényeges elemeire vonatkozóan tisztességtelen feltételeket illesztett be, úgy kell-e értelmezni a 93/13/EGK irányelv 7. cikkének (1) bekezdését, hogy az eladó vagy szolgáltató felelős a szerződés egészének semmisségét eredményező jogellenes célért, következésképpen a polgári törvénykönyv 1306. cikkének (2) bekezdését kell alkalmazni?

Az uniós jog hivatkozott rendelkezései

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (12), (13), (19), (20) és (24) preambulumbekkezdése, valamint 3., 5., 6. és 7. cikke.

A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikke.

A nemzeti jog hivatkozott rendelkezései

a) *A 2007. november 16-i Real Decreto Legislativo 1/2007, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvény és egyéb kiegészítő törvények egységes szerkezetbe foglalt szövegének elfogadásáról szóló 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet; a továbbiakban: TRLGDCU). Ebből az egységes szerkezetbe foglalt jogszabályból a következő rendelkezéseket idézzük:*

8.cikk: A fogyasztók és felhasználók alapvető jogai. A fogyasztók és felhasználók alapvető jogai a következők:

[...]

b) Jogos gazdasági és szociális érdekeik védelme; különösen a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlattal és a tisztességtelen feltételek szerződésbe foglalásával szemben.

[...]

d) Pontos tájékoztatás a különböző árukról, illetve szolgáltatásokról, valamint oktatás és közzététel az azok megfelelő használatához, fogyasztásához, illetve élvezetéhez szükséges ismeretekhez való hozzájutás megkönnyítése érdekében.

60. cikk: A szerződéskötést megelőző tájékoztatás

1. A vállalkozónak a fogyasztó, illetve felhasználó számára – azt megelőzően, hogy utóbbiakat a szerződés, illetve az annak megfelelő ajánlat kötelezné – világosan és érthetően át kell adnia a szerződés főbb jellemzőire, különösen az annak jogi és pénzügyi feltételeire vonatkozó lényeges, helytálló és kellő mennyiségű információt, kivéve, ha az a szerződésből egyértelműen kitűnik.

80. cikk: Az egyedileg meg nem tárgyalt feltételekre vonatkozó követelmények

1. A fogyasztókkal, illetve felhasználókkal kötött, egyedileg meg nem tárgyalt feltételeket alkalmazó szerződésekben – beleértve a közigazgatási szervek, valamint a hozzájuk tartozó szervezetek és vállalkozások között létrejött szerződéseket is –, ezeknek a feltételeknek az alábbi követelményeknek kell megfelelniük:

- a) konkrét, egyértelmű és egyszerű, a közvetlen megértést lehetővé tevő megfogalmazás, amely nem tartalmaz utalásokat olyan szövegekre és dokumentumokra, amelyeket a szerződés megkötését megelőzően vagy azzal egyidejűleg nem bocsátottak rendelkezésre, illetve mindarra, amelyekre a szerződéses dokumentumnak minden esetben kifejezett utalást kell tartalmaznia.
 - b) hozzáférhetőség és olvashatóság, annak érdekében, hogy a fogyasztó, illetve a felhasználó számára lehetővé tegye, hogy a szerződéskötést megelőzően tudomást szerezzen e feltételek fennállásáról, és megismerje azok tartalmát. [...]
 - c) a jóhiszeműség és a felek kötelezettségei közötti megfelelő egyensúly, ami mindenképpen kizárja a tisztességtelen feltételek alkalmazását.
2. Egyéni keresetindítás esetén, ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó.

82. cikk: A tisztességtelen feltételek fogalma

1. Tisztességtelen feltételnek minősül minden olyan, egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezés és minden olyan, kifejezetten jóvá nem hagyott gyakorlat, amely a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó, illetve a felhasználó sérelmére.

2. Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki a tisztességtelen feltételekre vonatkozó szabálynak a szerződés többi részére való alkalmazhatóságát.

Ha a vállalkozó arra hivatkozik, hogy egy meghatározott feltételt egyedileg megtárgyaltak, akkor ennek bizonyítása őt terheli.

83. cikk: A tisztességtelen feltételek semmissége és a szerződés hatályban maradása

A tisztességtelen feltételek semmiek, és azok nem tekinthetők a szerződés részének. E célból a felek meghallgatását követően a bíróság megállapítja a szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek semmisségét; a szerződés azonban változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket, ha az a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető.

b) Az 1998. április 13-i Ley 7/1998, sobre condiciones generales de la contratación (az általános szerződési feltételekről szóló 7/1998. sz. törvény), 3. cikk, 5. cikk (5) bekezdése, 7., 8. és 10. cikk. E rendelkezések tartalma nem kerül ismertetésre.

c) A 2013. szeptember 27-i Ley 14/2013 de apoyo a los emprendedores (a vállalkozók támogatásáról szóló 14/2013. sz. törvény), 15. kiegészítő rendelkezés.

d) A Código Civil (polgári törvénykönyv), 1303. cikk és 1306. cikk (2) bekezdés. E rendelkezések tartalma nem kerül ismertetésre.

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A felperes 2006. szeptember 11-én jelzáloghitel-szerződést kötött a KUTXABANK takarékpénztárral. Kamatfelárral növelt IRPH-val indexált változó kamatfizetésben állapodtak meg. A takarékpénztárakra vonatkozó IRPH meghatározására az említett szerződés 3bis feltétele e mutatónak a Banco de España 1994. július 22-i Circular 5/1994-ban (5/1994. sz. körlevél) szereplő hivatalos fogalommeghatározását veszi alapul, és megállapítja, hogy a szerződésre alkalmazandó IRPH a piaci áron történő ingatlanvásárlás céljából a takarékpénztárak által hároméves vagy annál hosszabb futamidőre nyújtott jelzálogfedezetű hitelügyletek tőkéje alapján súlyozott átlagos kamatlábak egyszerű, átalakítás nélküli átlaga, és a Banco de España által a kamatláb felülvizsgálatának minden egyes tervezett időpontját megelőző hónapban legutóbb közzétett kamatlábat, vagy másodlagosan a Banco de España által a fentebb hivatkozott hónapot megelőzően utoljára közzétett kamatlábat kell alkalmazni.
- 2 A kérdést előterjesztő bíróság részletesen ismerteti az IRPH kiszámítási módját és működését, aminek keretében a következő szempontokat emeli ki:
 - 1994 óta a Banco de España hatáskörébe tartozik annak meghatározása, hogy a változó kamatozású jelzáloghitelekre mely hivatalos referenciamutatók alkalmazhatók. 5/1994. sz. körlevelével a Banco de España bevezetett egy VIII. mellékletet a korábbi, 1990. szeptember 7-i Circular 8/1990, a Entidades de Crédito, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela (a hitelintézetekhez intézett, a műveletek átláthatóságáról és az ügyfelek védelméről szóló 8/1990. sz. körlevél). Ebben az új VIII. mellékletben az IRPH

[a i) bankokra, ii) takarékpénztárakra és iii) valamennyi hitelintézetre vonatkozó változataiban] az egyik ilyen mutatóként szerepelt. A 14/2013. sz. törvény előírta, hogy 2013. november 1-jétől nem teszik közzé a bankokra vonatkozó IRPH-t és a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t, és ezeket a mutatókat az azokat alkalmazó szerződésekben a megszűnő mutatókhoz hasonlóan számított, hitelintézetekre vonatkozó IRPH váltja fel. Az IRPH tehát továbbra is a Banco de España által felügyelt és a BOE-ban havonta közzétett hivatalos mutatók egyike.

- A Banco de España 5/1994. sz. körlevele az IRPH kiszámításával kapcsolatban megállapítja, hogy a választott referencia-kamatlábak teljes hiteldíjmutatók [THM-ek], mivel ezek a hitelfelvevőnek a hitelhez kapcsolódó **teljes költségét** tükrözik, hiszen a névleges kamatlábon kívül más, a fogyasztót terhelő költségelemeket is tartalmaznak (szerződéskötési és -fenntartási díjak, a megköendő biztosítási díj és az ügylethez kapcsolódó különböző költségek [kezelési költségek, jelzálogbejegyzési díjak stb.]). Az ezen költségelemek egy részét a fogyasztóra hárító bizonyos feltételeket tisztességtelennek nyilvánították.
- Ugyanez a körlevél figyelmeztet arra, hogy mivel az IRPH egy THM, annak szerződéses kamatlábként történő pusztán közvetlen használata azt jelentené, hogy a jelzáloghitel ügylet esetében alkalmazott THM-et a piacon alkalmazott kamatláb fölé helyezük. Az előbbieken említett THM-nek a piacon alkalmazott THM-mel történő egyenlővé tétele érdekében negatív kamatfelárat kellene alkalmazni, amelynek értéke az ügylethez kapcsolódó díjak és a tőketörlesztési részletek gyakorisága alapján változna. Más szóval, míg az Euribor – az ilyen típusú jelzáloghitel-szerződések másik referenciaértéke – egy névleges kamatláb (NIR), addig az IRPH egy tényleges díj (THM). A tényleges díjak magasabb értéket mutató adatok, mint a névleges kamatlábak (vagy egyszerű kamatlábak). A THM mindig magasabb, mint a NIR, és az átlagos THM (ahogyan az IRPH esetében is) mindig magasabb, mint az átlagos NIR.
- A kamatfelárral növelt IRPH-t tartalmazó szerződések esetében e két érték összegét tekintik a fogyasztó által fizetendő kamat NIR-jének, amelyre ezenkívül egyéb díjakat és költségeket is felszámítanak. Így i) egy THM-et (az IRPH-t) alkalmaznak NIR-ként, és ii) a fogyasztónak kétszer számítanak fel díjakat és egyéb költségeket: először egy olyan IRPH alkalmazásával, amelyben figyelembe vették a korábban nyújtott hitelekre alkalmazandó, az említett mutató kiszámításának alapjául szolgáló, díjakat és egyéb költségeket, másodsor pedig azáltal, hogy a bank az adott fogyasztóval kötött konkrét szerződéshez kapcsolódóan díjakat és egyéb költségeket alkalmaz.

3 Ami az IRPH-nak a jogvita tárgyát képező szerződésbe történő beillesztését illeti, a kérdést előterjesztő bíróság az alábbi indokok alapján úgy véli, hogy az e mutatót beillesztő feltétel nem átlátható, és nem tette lehetővé a fogyasztó

számára, hogy pontosan megismerje az általa hozott döntés gazdasági következményeit:

- Az átlagos fogyasztó nem képes megérteni olyan lényeges fogalmakat, mint a referenciamutató, a THM vagy a NIR, és nem ismeri a Banco de España által a pénzügyi intézetekhez intézett körleveleket sem.
 - A pénzügyi intézetek nem tájékoztattak a negatív kamatfelár IRPH-ra történő alkalmazásának az 5/1994. sz. körlevélben foglaltak szerinti szükségességéről. A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy az említett körlevél nem írja elő kötelezően e negatív kamatfelár alkalmazását, de figyelmeztet arra, hogy annak elmulasztása esetén az ügylet THM-je meg fogja haladni a piacon alkalmazott átlagos THM-et.
 - A vitatott szerződés látszólag átveszi az IRPH fogalom meghatározását, de kihagyja az utolsó részt, amelyben az szerepel, hogy a Banco de España által a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t meghatározó egyszerű átlag kiszámítására használt súlyozott átlagos kamatlábak THM-ek.
 - Az IRPH-val indexált jelzáloghitelek forgalmazása során a bankok az Euribor alapján számított jelzáloghiteleknél az e mutatóhoz hozzáadott kamatfelárral szemben az IRPH-ra alkalmazandó pozitív kamatfelár csekély összegét hangsúlyozták, elhallgatták viszont azt, hogy az IRPH önmagában magasabb az Euribornál.
- 4 A felperes 2022. március 4-én rendes eljárásban az IRPH-referenciamutatót a jelzáloghitele változó kamatának számítási elemeként meghatározó feltétel tisztességtelen jellege miatti semmisnek nyilvánítása iránti keresetet nyújtott be.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 5 A felperes azzal érvel, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemre azért van szükség, mert ellentmondás áll fenn egyrészt a Bíróság 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélete (C-125/18), valamint a 2021. november 17-i Gómez del Moral Guasch II. végzés (C-655/20) és az Unión de Créditos Inmobiliarios (C-79/21) végzés, másrészt pedig e határozatoknak a spanyol Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) általi értelmezése (konkrétan a 2020. november 12-i 595/2020., 596/2020., 597/2020., 598/2020. és 599/2020. sz. ítéletek, valamint a 2022. január 27-i 42/2022., 43/2022. és 44/2022. sz. határozatok) között, amelyekben a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) azért nyilvánította elfogadhatatlannak az olyan fogyasztók által benyújtott fellebbezéseket, akiknek elutasították a szerződésbe a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t beillesztő feltétel tisztességtelen jellege miatti semmisnek nyilvánítása iránti kérelmét, mert úgy vélte, hogy megszűnt a fellebbezési érdek, mivel az e fellebbezésekben felvetett kérdések a 2022. január 27-i 42/2022., 43/2022. és 44/2022. sz. ítéletekben már elbírálásra kerültek.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

I) Az IRPH szerződési feltételbe kamatszámítási elemként történő beillesztésének átláthatósági követelményéről

6 A kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság következő ítéleteire hivatkozik az olyan követelményeket meghatározó keret leírása érdekében, amelyeknek véleménye szerint teljesülniük kell ahhoz, hogy egy feltétel átlátható módon kerüljön beillesztésre a szerződésbe:

a) a 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18

52. pont: a nemzeti bíróság feladata a szükséges vizsgálatok elvégzése valamennyi releváns ténybeli elem tekintetében, amelyek között szerepel a **hitelező által** a kölcsönszerződés megkötése során **közzétett reklám és tájékoztatás**; konkrétabban, a nemzeti bíróságnak a szerződéskötést övező körülmények összességének figyelembevételkor meg kell vizsgálnia, hogy a szóban forgó ügyben **tájékoztatták-e a fogyasztót** a kötelezettségvállalását esetlegesen befolyásoló **valamennyi olyan tényezőről**, amely révén felmérheti különösen az általa felvett kölcsön teljes költségét. E vizsgálat során meghatározó szerepe van egyrészt annak, hogy a feltételek **világosak és érthetőek-e** ahhoz, hogy azok a jelen ítélet 51. pontjában leírt átlagos fogyasztó számára lehetővé teszik az ilyen költség felmérését, másrészt annak a körülménynek, hogy a hitelszerződés nem tesz említést az e szerződés tárgyát képező áruk és szolgáltatások jellegénél fogva elengedhetetlennek tekintett információkról.

53. pont: a szóban forgó feltételt illetően az a körülmény, hogy a spanyol takarékpénztárakra vonatkozó IRPH számítására vonatkozó **főbb elemek** könnyen **hozzáférhetőek** voltak valamennyi, jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés megkötését tervező személy számára – hiszen ezek az elemek szerepelnek a *Boletín Oficial del Estado*ban közzétett 8/1990. sz. körlevélben –, lehetővé tette az észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó számára annak **megértését**, hogy e mutatót a lakáscélú ingatlanszerzésre irányuló, három évet meghaladó futamidejű jelzálog-fedezetű kölcsönök átlagos kamatlába alapján számították ki.

54. pont: a vitatott feltétel átlátható jellegének értékelése szempontjából az a körülmény releváns, hogy az alapügyben szóban forgó szerződés megkötésének időpontjában hatályos nemzeti szabályozás szerint a hitelintézetek kötelesek voltak tájékoztatni a fogyasztókat a spanyol takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-nak a kölcsönszerződések megkötését megelőző **két naptári évben** bekövetkezett **alakulásáról**, valamint az utolsó rendelkezésre álló értékről. Az ilyen információk alkalmasak arra is, hogy objektív iránymutatást nyújtsanak a fogyasztó számára az ilyen mutató alkalmazásából eredő gazdasági következményekről, és hasznos összehasonlítási pontot jelentenek a spanyol takarékpénztárakra vonatkozó

IRPH-on alapuló változó kamatláb kiszámítása és más kamatláb-számítási képletek között.

55. pont: a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az alapügy tárgyát képező szerződés megkötése során az eladó vagy szolgáltató ténylegesen tiszteletben tartotta-e a nemzeti szabályozás által előírt valamennyi tájékoztatási kötelezettséget.

56. pont: a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a jelzálog-fedezett kölcsönszerződés keretében változó kamatlábat meghatározó szerződési feltétel átláthatóságára vonatkozó követelmény tiszteletben tartása érdekében e feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie, hanem azt is lehetővé kell tennie, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó megértse e kamatláb számítási módjának konkrét működését, és így pontos és érthető kritériumok alapján értékelje az ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, potenciálisan jelentős gazdasági következményeit. A nemzeti bíróság által e tekintetben elvégzendő értékelés szempontjából különösen releváns tényezőnek minősül egyrészt az a körülmény, hogy az e kamatláb kiszámítására vonatkozó fő elemek – az említett kamatláb számítási módjának közzététele folytán – könnyen hozzáférhetőek minden olyan személy számára, aki jelzálog-fedezett kölcsönszerződés megkötését tervezi, másrészt pedig az ugyanezen kamatláb kiszámításának alapjául szolgáló mutató múltbeli alakulására vonatkozó információk rendelkezésre bocsátása.

- b) A főtanácsnok C-125/18. sz. ügyre vonatkozó 2019. szeptember 10-i indítványa

2. pont: a fogyasztók gyakran nem képesek megérteni bizonyos fogalmakat, így például a (rögzített vagy változó) „kamatláb”, a „referenciamutató” vagy a „teljes hiteldíjmutató” (THM) fogalmát, és különösen az e fogalmak közötti különbséget. Ugyanez a helyzet nem csupán a változó kamatlábak, hanem az IRPH kiszámításának alapjául szolgáló THM-ek működését vagy kiszámítását illetően is, ezért az eladó vagy szolgáltató által közölt tájékoztatás kulcsfontosságú.

125. pont: a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH számítása összetett és kevésbé átlátható, ezért az átláthatósági vizsgálatnak való megfelelés érdekében az eladónak vagy szolgáltatónak a kamatláb számítási módszerét illetően a fogyasztó tájékozott és megalapozott döntéshozatalát lehetővé tevő információt kell közölnie, pontosan megjelölve nem csupán a referenciamutató teljes meghatározását, hanem az e mutatót meghatározó nemzeti szabályozás releváns rendelkezéseit is, és másrészt a referenciamutató múltbeli alakulására vonatkozó információkat.

- c) A Bizottság által a C-125/18. sz. ügyben benyújtott észrevételek

57. pont: az eladó vagy szolgáltató köteles magyarázatot adni a fogyasztónak arról, hogy hogyan határozták meg a referencia-kamatlábat, hogy az a múltban hogyan alakult és – a meghatározásra lehetővé tevő mértékben – a jövőben hogyan alakulhat.

d) A 2021. november 17-i Gómez del Moral Guasch II végzés, C-655/20

A rendelkező rész 1. pontja: A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 5. cikkét és a szerződési feltételek átláthatóságának követelményét a jelzáloghitel-szerződések keretében úgy kell értelmezni, hogy azok lehetővé teszik az eladó vagy szolgáltató számára, hogy ne foglalja bele az ilyen szerződésbe a változó kamat számítására szolgáló referenciamutató teljes fogalom meghatározását, vagy a szerződés megkötése előtt ne adjon át a fogyasztónak e mutató korábbi alakulásáról szóló tájékoztatót, arra hivatkozva, hogy az említett mutatóra vonatkozó tájékoztatót hivatalosan közléstesszik, feltéve, hogy a nyilvánosan rendelkezése álló és hozzáférhető, valamint az adott esetben az eladó vagy szolgáltató által megadott információkra tekintettel a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó megérthette a referenciamutató számításának konkrét módját és ezáltal pontos és érthető szempontok alapján képes volt az ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, lehetségesen jelentős gazdasági következményeinek mérlegelésére.

- 7 Ezt követően a kérdést előterjesztő bíróság a spanyol Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által a C-125/18. sz. ügyben hozott ítélettel kapcsolatban – a 2020. november 12-én hozott ítéleteiben – követett azon kritériumra hivatkozik, amely szerint a 8/1990. sz. körlevélnek és a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH kiszámítási eljárásának a BOE-ban történő közzététele minden esetben az átláthatósági követelménynek való megfelelésre szolgál az említett mutató összetétele és kiszámítása tekintetében, amint az az említett ítélet 56. pontjában szerepel. A 2021. november 17-i Gómez del Moral Guasch II végzést (C-125/18) illetően a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) úgy véli, hogy az eladó vagy szolgáltató azon kötelezettsége alóli mentesítése, hogy a szerződésbe foglalja az IRPH teljes körű fogalom meghatározását, feltétel nélküli és minden esetben alkalmazandó mentesítés.
- 8 A kérdést előterjesztő bíróság tévesnek tartja a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) fent említett álláspontját a következő okok miatt: i) a 8/1990. sz. körlevélnek a BOE-ban való, fogyasztó általi megkeresése nem nyújt információt a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-ről, mivel ez utóbbit az 5/1994. sz. körlevél vezette be az említett körlevélbe; ii) az 5/1994. sz. körlevélnek a BOE-ban való megkeresésével megismerhető a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH fogalom meghatározása, annak számítási módja viszont nem, így a fogyasztónak pénzügyi ismeretek nélkül magának kell kikövetkeztetnie, hogy az IRPH egy THM, amely a kamatfelárat, díjakat és költségeket tartalmazza; iii) a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) hangsúlyozza azt a körülményt, hogy a BOE-ban

történő – a C-125/18. sz. ítélet 53. pontjában említett – közzététel lehetővé tette a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH kiszámítási módjának megismerését, de figyelmen kívül hagyja az említett ítélet más pontjaiban szereplő egyéb pontosításokat, és iv) a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) maga sem határozta meg helyesen az IRPH-t ítéleteiben, és nem tesz megfelelően különbséget a referenciamutató, a kamatláb és a THM fogalma között, így a 2020. november 12-i ítéletekben összekeveri a hitel árát és költségét, amiből arra lehet következtetni, hogy az átlagos fogyasztó sem képes megérteni ezeket az összetett fogalmakat és mechanizmusokat.

- 9 A fenti megfontolások összességére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy teljesült-e a feltétel szerződésbe történő átlátható beillesztésének követelménye, és e rendelkezésre vonatkozóan a negyedik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik és tizedik kérdést terjeszti elő előzetes döntéshozatalra.

II) A 2005/29 irányelv értelmében vett megtévesztő gyakorlat esetleges fennállásáról

- 10 A 2005/29 irányelv 7. cikke szerint megtévesztő gyakorlatnak minősül, ha az eladó vagy szolgáltató olyan lényeges információkat hagy ki, amelyek tudatában a fogyasztó a végül meghozott döntéstől eltérő döntést hozott volna.
- 11 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint az a tény, hogy az eladó vagy szolgáltató a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t a szerződésbe foglalt feltételből kihagyta a fent említett lényeges, e megállapodás potenciálisan jelentős pénzügyi következményeinek értékeléséhez szükséges információt, a 2005/29 irányelv értelmében vett megtévesztő gyakorlatnak minősülhet, és arra utalhat, hogy az eladó vagy szolgáltató a 93/13 irányelv értelmében véve nem jóhiszeműen járt el, és ezáltal egyenlőtlenséget idézett elő a fogyasztó kárára.
- 12 A fenti megfontolások összességére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság e rendelkezésre vonatkozóan a tizenegyedik és tizenkettedik kérdést terjeszti elő előzetes döntéshozatalra.

III) A felek jogaiban és kötelezettségeiben a jóhiszeműség követelményével ellentétben fennálló egyenlőtlenségről

III-1) Az átláthatóság és a tisztességtelen jelleg közötti kapcsolatról

- 13 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.
- 14 A főtanácsnok C-125/18. sz. ügyre vonatkozóan benyújtott indítványának 127. pontja szerint úgy tekintendő, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő

bíróságnak azt kellene megállapítania, hogy a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazására, és következésképpen az átláthatóságra vonatkozóan támasztott követelménynek eleget tettek, a vitatott feltétel esetleges tisztességtelen jellegét ugyanakkor mindenestre érdemben értékelni kell, figyelemmel a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett egyenlőtlenség esetleges fennállására.

- 15 A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) szerint, még ha a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t tartalmazó feltétel nem is felel meg az átláthatósági vizsgálatnak, ez nem jelenti automatikusan azt, hogy tisztességtelen lenne, mivel azt a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott tisztességtelenségi vizsgálatnak is alá kell vetni. Ez a megközelítés ellentétes az említett bíróság által korábban elfogadott azon állásponttal, amely szerint a küszöbkitetés átláthatóságának hiánya szükségszerűen maga után vonja annak tisztességtelen jellegét.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy függetlenül attól, hogy a szóban forgó feltétel megfelel-e az átláthatósági vizsgálatnak, elemezni kell, hogy az a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség miatt tisztességtelen-e, és arra kéri a Bíróságot, hogy erősítse meg, hogy – amennyiben a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t tartalmazó feltétel megfelel az átláthatósági vizsgálatnak – a nemzeti bíróságnak az említett feltétel esetleges tisztességtelen jellegét mindenestre érdemben értékelnie kell, tekintettel az egyenlőtlenség esetleges fennállására.

– *III-2) A jóhiszeműség és az egyensúly követelményéről*

- 17 A feltétel – tartalmát tekintve – tisztességtelen jellegének elemzése kapcsán a Bíróság 2017. január 26-i Banco Primus ítélete (C-421/14) 67. pontjában kimondta, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy valamely, az ügyleti kamatok számítására vonatkozó szerződési feltételnek a megfogalmazása nem világos és nem érthető a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében, meg kell vizsgálnia, hogy e feltétel tisztességtelen-e az említett irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében, aminek keretében az említett bíróság feladata különösen, hogy összehasonlítsa az ügyleti kamatok mértékének e szakasz által előírt számítási módját és az ebből eredő mérték tényleges összegét a szokásosan alkalmazott számítási módokkal és törvényes kamatok mértékével, valamint az alapügy tárgyát képező szerződés megkötésének időpontjában a vizsgált kölcsönszerződés összegével és tartamával megegyező kölcsön tekintetében a piacon alkalmazott kamatok mértékével. A 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11) 69. pontja kimondja, hogy a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt.
- 18 A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) úgy véli, hogy az IRPH-ra vonatkozó feltétel nem idézhet elő a jóhiszeműség követelményével ellentétesen

egyenlőtlenséget, mivel a bankhatóság által jóváhagyott hivatalos mutatóról van szó, amelyet ráadásul a központi kormányzat és több regionális kormány is referenciamutatóként használt a védett lakások finanszírozása területén.

- 19 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy egy dolog az elvontan tekintett IRPH mint hivatalos mutató, ugyanakkor más a helyzet annak a szerződésbe a változó kamatlábak kiszámítását szolgáló beillesztésével, és ezért nincs jelentősége annak, hogy az hivatalos, mivel azt is figyelembe kell venni, hogy a változó kamatlábakat tartalmazó szerződésekben csak hivatalos mutatók alkalmazhatók. Ezenkívül, a védett lakások finanszírozása esetében a bankok negatív kamatfelárat alkalmaznak az IRPH-ra, valószínűleg azért, mert az említett finanszírozást a közigazgatási szervek felügyelik.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a mutató hivatalos jellege és a Banco de España általi ellenőrzése nem olyan körülmények, amelyek lehetővé tennék annak a megállapítását, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló vitatott feltétel megfelel a 93/13 irányelvben előírt jóhiszeműség és egyensúly követelményének. Kétségei vannak továbbá azzal kapcsolatban, hogy a fogyasztó a vitatott feltételt egyedi tárgyalás keretében azt követően fogadta el, hogy az eladó vagy szolgáltató közölte vele a kamatszámítás módjának megértéséhez szükséges valamennyi szükséges információt, különösen az 5/1994. sz. körlevélben szereplő negatív kamatfelárra való hivatkozást és e mutatónak legalább a megelőző két évben bekövetkezett alakulását.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság útmutatást kér arra vonatkozóan, hogy milyen körülmények között tekinthető úgy, hogy egy feltétel megfelel a jóhiszeműség és az egyensúly követelményének, és e célból az első, második, tizennegyedik, tizenötödik, tizenhatodik, tizenhetedik és tizennyolcadik kérdést terjeszti elő előzetes döntéshozatalra.

IV) A 93/13 irányelv 6. cikkének az IRPH kiszámításához használt olyan költségelemekre történő alkalmazásáról, amelyek megfizetését nem kellett volna a fogyasztóra terhelni

- 22 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a takarékpénztárak által a Banco de España részére a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH adott hónapra történő meghatározásához megküldött THM-ek olyan elemeket tartalmaztak, amelyek tisztességtelen jellege már nem vitatott (mint például bizonyos, a fogyasztóra terhelt költségek, amelyeket az eladónak vagy szolgáltatónak kellett volna megfizetnie), vagy amelyek jogszerűsége kétséges (mint például a szerződéskötési díj).
- 23 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdést annak tisztázása érdekében teszi fel, hogy ellentétes-e a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével – amely szerint a tisztességtelen feltételek a fogyasztókra nézve nem jelentenek kötelezettséget – az olyan, takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t

tartalmazó feltétel érvényessége, amelyet bizonyos, tisztességtelennek nyilvánított feltételek alkalmazásából eredő adatok alapján határoztak meg.

V) Az IRPH-t tartalmazó feltétel tisztességtelen jelleg miatti semmisnek nyilvánításának következményeiről abban az esetben, ha a szerződés e feltétel kihagyásával is teljesíthető

- 24 Abban az esetben, ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy az IRPH-t tartalmazó feltétel nem „megy át” az átláthatósági vizsgálaton, a TRLGDCU 83. cikkére és a 7/1998. sz. törvény 5. cikkének (5) bekezdésére kell hivatkoznia, amelyek – a 2019. március 15-i Ley 5/2019, de regulación de los contratos de crédito inmobiliario (az ingatlanalapú hitelmegállapodások szabályozásáról szóló 5/2019. sz. törvény) általi módosítást követően – előírják, hogy a szerződésekbe a fogyasztó hátrányára nem átlátható módon beillesztett feltételek semmissek. A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) szerint a TRLGDCU 83. cikke és a 7/1998. sz. törvény 5. cikkének (5) bekezdése nem alkalmazható visszamenőleges hatállyal.
- 25 A Bíróság 2021. november 17-i Gómez del Moral Guasch II végzése (C-655/20) – a 2019. október 3-i Dziubak ítélettel (C-260/18) és a 2022. szeptember 8-i D.B.P. és társai (Devizában nyilvántartott jelzáloghitel) ítéletekkel (C-80/21–C-82/21) összhangban – a rendelkező rész 3. pontjában megállapítja, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság részére előírja, hogy a fogyasztó számára választási lehetőséget biztosítson egyfelől a szerződésnek a tisztességtelennek minősített, változó kamatlábat meghatározó szerződéses feltételnek a törvény által kiegészítő jelleggel előírt mutató helyettesítésével járó módosítása, másfelől – amennyiben az e kikötés nélkül nem állhat fenn – a jelzálogkölcson-szerződésnek a teljes egészében való megsemmisítése között.
- 26 A törvény által kiegészítő jelleggel előírt mutatóval (hitelintézetekre vonatkozó IRPH a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH helyett) kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a 14/2014. sz. törvény 15. kiegészítő rendelkezése azt volt hivatott biztosítani, hogy a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH és a bankokra vonatkozó IRPH ellentmondástól mentes megszüntetése fenntartsa a szolgáltatások akkor fennálló egyensúlyát, és elrendelte, hogy a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH helyébe a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH és a hitelintézetekre vonatkozó IRPH közötti különbség számtani átlagának megfelelő, a szerződéskötés időpontja és a tényleges helyettesítés időpontja között rendelkezésre álló adatok alapján számított kamatfelárral növelt, hitelintézetekre vonatkozó IRPH lépjen.
- 27 Ha a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t tartalmazó feltétel tisztességtelennek nyilvánítása annak elismerését vonja maga után, hogy ez a feltétel a felek szolgáltatásai között egyenlőtlenséget idézett elő, felmerül a kérdés, hogy a fennálló egyensúly fenntartására irányuló kiegészítő szabály (a 14/2013. törvény 15. kiegészítő rendelkezése) alkalmas-e annak a célnak az elérésére, hogy a

tisztességtelennek nyilvánítás helyreállítsa a felek szolgáltatásai közötti egyensúlyt.

- 28 Másfelől, tekintettel a Banco de España azon véleményére, miszerint a megfelelő negatív kamatfelár beépítésével a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-val szemben felhozható valamennyi kifogás elkerülhető lett volna, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével összeegyeztethető lehet az, ha a nemzeti bíróság a takarékpénztárakra vonatkozó IRPH-t a szerződésbe beillesztő feltétel tisztességtelennek nyilvánítását követően visszamenőleges hatállyal, a jogosulatlanul levont, kamatokkal növelt összegnek a fogyasztó számára történő visszatérítése mellett helyettesíti a ténylegesen beépített kamatfelárat azzal a negatív kamatfelárral, amelyet a szerződéskötéskor be kellett volna építeni, mindezt a szerződés semmisségének elkerülése, valamint a szerződésnek olyan szerződéssé való átalakítása érdekében, amelyet a Banco de España figyelmeztetése alapján kellett volna kötni.
- 29 Abban az esetben, ha a fogyasztó a szerződés semmisségét választja, a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a tekintetben, hogy a polgári törvénykönyv 1303. cikkét vagy 1306. cikkének (2) bekezdését kell-e alkalmazni. A polgári törvénykönyv 1303. cikkének alkalmazása azt eredményezné, hogy a felek kamatokkal együtt kötelesek egymásnak visszaadni azt, amit a semmissnek nyilvánított szerződés alapján kaptak, ami a semmisséghez vezető jogsértésért felelős intézet számára lenne előnyös, mivel visszakapná a hitelnek a – szerződésben rögzítettnél magasabb, és a hitel teljes összegére az első naptól kezdve alkalmazandó – törvényes kamatláb alapján számított kamatokkal növelt teljes összegét. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy egy olyan, általános szerződési feltételeket tartalmazó szabványszerződésről van szó, amelynek tartalmát nem lehet megtárgyalni, és amelyet kizárólag az eladó vagy szolgáltató írt elő, akkor a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az eladó vagy szolgáltató egyedül felelős a szerződés semmisségét eredményező jogellenes célért, és a polgári törvénykönyv 1306. cikkének (2) bekezdését kell alkalmazni.
- 30 A fenti megfontolások összességére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság e rendelkezésre vonatkozóan a tizenharmadik, tizenkilencedik, huszadik, huszonegyedik és huszonkettedik kérdést terjeszti elő előzetes döntéshozatalra.